

A lap szellemi részét illető közlemények a lap szerkesztőségéhez intézendők.

Előfizetési árak:

Egész évre . . . 10— K.
Félévre . . . 5— K.
Negyedévre . . . 2-50 K.
Egyes szám ára 20 fill.

GYERGYÓ

A szerkesztésért felelős: Sándory Mihály. Főmunkatárs: Dr. Novák Albert. — Megjelenik vasárnap reggel.

HIRDETMÉNYEK DIJA:
1 hasábos garmond sorért,
vagy annak helyéért 30 fill.

Nyilttér
soronként 50 fillér.

Hirdetéseket a kiadóhivatal
vesz fel.

Gyergyó létkérdése.

I.

A világháboru végkifejldéséhez közeledik. A küzdő felek összes rendelkezésre álló erőik harcbevételével igyekeznek a döntést a maguk javára kieroszakolni. Az antant-hatalmak eddigi minden arra irányuló igyekezete, hogy elhatározó sikert érjenek el, a szövetséges seregek hősiességén kudarcot vallott; az összes harctereken határozott előnyben vagyunk. Az eddig szerzett tapasztalatok után már nem lehet kétséges, hogy a végleges győzelem a mienk lesz.

A békekötés után a háboru költségeinek fedezése, a háboru okozta sebek gyógyítása, a pénzügyi, gazdasági, ipari és társadalmi erők elhelyezkedése és egyensúlyba hozása fogja az erre hivatott tényezők legfőbb gondját képezni. Évtizedek fáradságos munkájára, a végsőig fokozott teljesítményekre lesz szükség, hogy az új Magyarország virágzása a változott viszonyok között biztosítva legyen.

A háboru okozta sebek gyógyítása, a háboru rokkantjainak, özvegyeinek ellátása, árváinak felnevelése és elhelyezése, a hadikölesönök visszafizetése olyan óriási terheket rónak az államra, melyek csak a legfokozottabb teljesítményekben fognak fedezetet találni. Szükség lesz az egész vonalon a legmegerőltetettebb munkára, hogy az állam legmagasabbra fokozott igényeinek eleget tehesünk. Intenzivebb gazdálkodás, többtermelés, a rendelkezésre álló erők fokozottabb kihasználása adhatják csak meg erre a lehetőséget.

Amennyire lehet, már most kell az előkészületeket megtenni az egész vonalon, hogy a fokozott igényeknek lehetőleg simán, nagyobb rázkódás nélkül eleget tehesünk.

Gyergyó ebben a tekintetben is — mint földrajzi fekvésénél fogva sok egyebekben — óriási hátrányban van hazánk más vidékei mögött. Pedig ha van Magyarországon vidék, melynél a fejlődés minden alapja adva van, úgy Gyergyó vidéke az. Rengeteg erdői, bérceinek kincsei, termő síksága mind alkalmasak arra, hogy okos, céltudatos kihasználással, parlagon heverő kincseinek feltárásával fejlődő iparát és kereskedelmét soha nem remélt magasságra emelje.

Nagy akadálya Gyergyó fejlődésének periferiális fekvése, az ország központjától való nagy távolsága. A nagy távolság mellett a szállítás késedelmes és mig egyrészt a behozott árukat a magas fuvar költség megdrágítja, másrészt kivitelre váró cikkei, pl. kősze, ásványai stb. nem bírják meg a magas fuvardijakat.

E bajon lehetne okos vasuti politikával segíteni, aminthogy segíteni lehetne egyéb bajon is, ha Gyergyónak Csikvármegyében is nem volna periferiális fekvése; ha a vármegye központjától nem esnék napi járásnyi távolságra és legfőként, ha a vármegye intéző körei valamivel több jóakaratot tanusítanak a gyergyói részek iránt. Amint Erdély az unió óta mostoha gyermeke

az anyaországnak, a gyergyói részek is mindig mostoha elbánásban részesültek a vármegye részéről.

Nem célunk e helyen rekriminációba bocsátkozni, elég, ha az utóbbi évtizedek eseményeire hivatkozunk. Mig a vármegye dus jövedelmeiből a csiki részek javára bőven telik szükséges és kevésbé szükséges beruházásokra, Gyergyó részére a legszükségesebbekre is alig jut.

Általánosan érzett hátránya Gyergyónak a megyei székhely távoli fekvése. Ezt érzi mindenki, akinek a vármegyénél, törvényszéknél, államépítészeti hivatalnál, pénzügyigazgatóságánál, magánjavak igazgatóságánál, erdőhivatalnál, tanfelügyelőségénél vagy munkásbiztosító pénztárnál dolga van. Mert mindezek a hivatalok a vármegye székhelyén, Csikszeredában vannak összpontosítva annak ellenére, hogy pl. a megyei magánjavak a gyergyói részekben vannak, vagy hogy a munkásbiztosító pénztár tagjainak háromnegyed része Gyergyóból telik.

Ilyen körülmények és viszonyok között sem iparunk sem kereskedelmünk nem lesz képes lépést tartani a jobb viszonyok között levő vidékek iparának és kereskedelmének fejlődésével, de még a többtermelés is csak irott malaszt fog maradni.

A hadikárok kifizetése.

Kisküküllő vármegye törvényhatósági bizottságának folyó hó 21-én tartott közgyűlésén a tárgysorozat egyik érdekes pontja dr. Dörschlag Konrád benyújtott indítványa volt a hadikárok kifizetése tárgyában. A kárfelvételi bizottságok működése — ugymond — immár befejezést nyert, a román invázió okozta károk pontos megállapítást nyertek, de az állam még eddig nem fizette ki azokat. Csak néhány hivatalnok és iparos kapott segélyt a hadikárok fejében. De Erdély kárvalott lakossága nem segélyt, nem alamizsnát kér, hanem a károknak, mint jogos követeléseknek teljes megtérítését. Az indítvány indokolásában megemlíti, hogy a külügyi kormány jóelőre tudott Románia háborus szándékairól, sőt az osztrák-magyar Vöröskönyv tanúsága szerint gróf Cernin akkori bukaresti nagykövet határozott formában értesítette a külügyi kormányt, még 1916 júniusában, hogy Románia 4—5 hét múlva okvetlen meg fog támadni bennünket. Ezen időpont után is több ízben küldött a nagykövet pozitív információkat Románia eltökélt háborus szándékairól. A kormány tehát jól tudta a fenyegető veszedelmet, de sem Erdély kellő védelméről, sem a tervszerű kiürítéséről nem gondoskodott. Erdély határait, a pompás szorosokat nevétségesen csekély számú kiérdemesült, veterán népfelkelő és pénzügyőr védelmezte. Nyilvánvaló mind-ebből, hogy Erdély lakossága véres verejtékkel szerzett vagyonával együtt vagy céltalanul, vagy talán magasabb érdekek szolgálatában, de mindenesetre tudatosan fel lett áldozva. Erdély pusztulását semmiesetre sem lehet a hadiszerencse kiszámíthatatlan és kedvezőtlen változásának betudni, mert előrelátó, gondos hadvezetés mellett az nem következett volna be.

A kormánynak tehát fokozott mértékben kötelessége Erdély lakosságát kártalanítani és a kárfelvételi bizottságok által felbecsült hadikárokat teljes összegében kifizetni. Indítványozó megemlíti még, hogy ez a jelenlegi hadikiadások mellett nem olyan nagymérvű, hogy pénz-

ügyi lehetetlenségekbe ütköznék. Kéri indítványának elfogadását és reméli, hogy az a kormánynál is megteszi majd hatását.

Szantner Lajos biz. tag hozzászólásában az indítvány mellett foglal állást és ama nézetének ad kifejevést, hogy méltányos volna, ha a hadikárok megtérítéséhez — mely az országra tényleg súlyos terheket ró — Németország is hozzájárulna megfelelő mértékben, mert hiszen a román betörés nemcsak ellenünk irányult és a mi fiaink véreznek ott is, ahol nem csupán, vagy egyáltalán nem forognak magyar érdekek kockán. Ugyancsak az indítványal kapcsolatban terjesztik a közgyűlés elé Brassó vármegye törvényhatóságának átiratát, mely dr. Dörschlag indítványához hasonlóan a felbecsült hadikárok teljes összegében való kifizetését sürgeti a kormánynál.

A közgyűlés úgy a beteresztett indítványokat, mint Brassó vármegye törvényhatóságának átiratát helyeslőleg tudomásul veszi és elhatározta, hogy hasonló szellemben felterjesztéssel fordul a kormányhoz.

Az új hadikölesön.

Akárminő becsületes igyekezettel is egyengetjük a béke utját, ellenségeink konok reménykedése a hadiszerencse fordulását továbbra is ránk eroszakolja élet-halálharcunk folytatását. Ez a kényszerhelyzet és hadifölényünk megőrzése, valamint a végső diadal biztosítása kötelességünk ké teszi, hogy új hadikölesön kibocsátásával ismét előteremtsük a költségeket, melyek hős katonáinknak lehetővé teszik, hogy hazánk védelmét zavartalanul folytathassák és győzelmes befejezésre juttassák.

Minden, amire tekintetünk esik, arra serkent, hogy ezt a ránk háruló s a háboru mai viszonyai közt döntő jelentőségű feladatot minél fényesebben oldjuk meg. Ellenségeinknek csak az ereje van roppanófélben, de a vágyuk, hogy minket megsemmisítsenek, még mindig a régi lánggal lobog. Hogy ez is minél alaposabban lelohadjon, a hadikölesön teljes sikerével kell rajtacsapnunk, hadd lássák, hogy gazdasági kimerülésünkre alapított minden számításuk ostoba illuzió. Azután szinte végtelen hadállásaink során ninesen egyetlen pont, amely ne ellenségeink siralmas katonai kudarcait hirdetné, tehát dicső fiaink kiömlött vérének és legendás hősiességének is tartozunk azzal, hogy végleges győzelmünk lehetővé tételével hozzájuk újból is méltóknak bizonyuljunk.

Pénzünk is van bőséggel, hiszen a jó termés, a háborus kereset s a háborus árak felduzzasztották pénzkészleteinket, melyek számára gazdaságosabb s egyben hazafiasabb befektetés a hadikölesönnél ninesen.

És itt van a hetedik német hadikölesönnel ellenségeink sorában szó szerint pukkasztó fényes sikere. Ha eddig még mindig lépést tudtunk tartani dicső szövetségesünkkel, ezekben a sorsdöntő napokban a hetedik hadikölesön eredményében sem szabad elmaradnunk mögötte.

De mindenekelőtt azért, mert napnál világosabb ellenségeink szándéka, hogy édes hazai földünk elrablására szövetkeztek és törtek ellenünk, hogy

ezeréves és nemzeti dicsőségünktől ragyogó állami létünket s újabb évekre hivatott jövőnket szeretnék a semmisségbe fullasztani. Ettől a tudattól fel kell fornia minden csöpp magyar vérnek, össze kell fognia az összes és hála Istennek még fiatalosan duzzadó magyar erőknek. Olyan végső összeggel kell majd a hetedik hadi ölcsonnt lezárunk, amelytől országvilág láthassa: nemcsak vérben, de pénzáldozatban is mindig telik annyi tőlünk, amennyi épen elég arra, hogy drága hazánk épségét és féltett nemzeti jövőnket akár az egész világ ellen is megvédelmezzük.

Főgimnáziumunkról.

A multkor megirtuk, hogy a kolozsvári tankerületi kir. főigazgató a helybeli állami főgimnázium igazgatójának azon előterjesztését, hogy a hiányzó tanévek óráadókkal pótoltsanak, elfogadta s e terv keresztülvitelével igazgatót megbízta.

Lovag G. Fehrentheil Henrik igazgató felkérésére Szabó György főesperes-plebános, Görög Joachim örmény plebános, polgári lányiskolai igazgató, P. Sántha Angelus Szent Ferenc-rendi házfőnök, volt főgimnáziumi hitoktató és teológiai tanár és Fazakas István román kath. segédlelkész a legnagyobb készséggel vállalkoztak az óráadói tisztre, amivel kétségkívül nagy hála kötelezték az intézetet, a tanulókat és szülőket egyaránt. Az országszerte tapasztalható nagy tanárhiány közepette csak így lehetett az intézetet megnyitni.

A megnyitást szerény keretek között, de lelkes hangulatban e héten tartották meg. Igazgató megnyitó beszédében ismertette a mult év történetét, megemlékezvén a katonai szolgálatba bevonult tanárokról és tanulókról is, kik közül sokan kitüntetések és tiszti rangot nyertek, többen megsebesültek, sőt a tanítványok közül ketten: Szramkó Vilmos és Takács Jenő hősi halált haltak. Végül igazgató, az itthon maradtak kötelességeire hivatkozva, a tanulókat példás magaviseletre és lankadatlan szorgalomra buzdította.

Megnyitás után megkezdődött a tanítás, melyre egy kis bénytól hat az általános tankönyvhiány, remélhetőleg azonban e bajon is nemsokára segítve lesz.

A beírt rendes tanulók száma 147, mely szám az utolsó évhez képest némi apadást mutat, amire okot csakis a rendkívüli viszonyokban szabad keresnünk. Háboru után a szám bizonyára tetemesen emelkedni fog. Adja Isten, hogy úgy legyen!

A háboru.

Október 24-ike gyászosan emlékezetes napja lesz hitszegő volt szövetségünk, az olasz nép történelmében. E nap hajnalán kezdődött a tizenkettedik Isonzo-csata, melyet előtérben az előző tizenegy csatától nem az olasz, hanem a szövetséges hatalmak hadseregei indítottak meg. Magyar, osztrák és német csapatok rövid, de igen hatásos tűzérési előkészítés után az olasz állásokat és már délben több helyen áttörték a Rombon-Auzza közötti arcvonalat. Estig a vitéz szövetséges csapatok már harminc kilométer szélességben elfoglalták az ellenség első állásait, és tizezernél több foglyot ejtettek, és áttekinthetetlen hadiszert zsákmányoltak.

Csütörtökön a szövetséges csapatok már a Karfreit—Auzza vonalát lépték át és a Bainsizza—Heiligengeist fensíkon is egész a Gabrielle-hegy tájáig megtörték az ellenség ellenállását. Vitéz csapataink két nap alatt az ellenségnek ötven kilométeres arcvonalát ingatták meg. A menekülő olaszoknál nagy a fejtelenség. Több csapatalakulat teljesen elvágyva, szabad téren voltak kénytelen magát megadni. Minden méretű sok ágyu és áttekinthetetlen hadianyag került kezeinkre. Egy osztrák-magyar hadosztály Golmeintől délre az ellenségtől hetven ágyut

vett el. Eddig 30.000-nél több fogoly jutott kezünkre és 300 ágyut zsákmányoltunk.

Az offenzíva harmadik napján elért sikereinket tovább fejlesztettük. A fogoly szám és zsákmány növekszik.

A Wolff-ügynökség okt. 26. esti jelentése szerint hadtesteink az olasz fronton harcra gyorsan előrehaladnak.

A sajtószállítás jelenti: Az olaszoktól a második, harmadik állásokat domináló magaslatokat elragadtuk. A harcok további folyamatában a Friül, Genova, Etna, Caltanissetta, Alessandria, Taro, Pezzia olasz dandárok és számos ezred megsemmisült.

A Sajtó-osztály okt. 26-án késő éjjel jelenti: Legújabb jelentések szerint az olaszok déli pozícióit katasztrófa fenyegeti. A foglyok száma elérte a negyvenezeret.

Flandriában — a Wolff-ügynökség okt. 26-iki esti jelentése szerint — nagy csata fejlődött. Roulers mentén, az yperni vonalon, a franciák és angolok rohamtámadásai a németek védekezésében össz omlottak.

Előfizetési felhívás.

Lapunk ez évi október—decemberi negyedére előfizetést nyitunk. Előfizetési díj erre a negyedévre 2 korona 50 fillér. Az előfizetési díjakat lapunk kiadóhivatalához: Deák Ferenc-utca 33. sz. kérjük beküldeni.

Legujabb.

— A „Gyergyó” táviratai. —

Lugano, okt. 26. Utasok beszélnek, hogy angol-francia csapatok vannak Olaszországban, részben utban a front felé, részben hogy a forradalmi mozgalmat elnyomják.

Budapest, okt. 26. A képviselőházban Hindy Zoltán után Preszly Elemér kifogásolja, hogy állami beszerzési csoportok bürokratikusan dolgoznak. A vitát megszakítják. Elnök megteszi napirendi indítványát. Utána

Tisza sürgősen interpellál. Bács-megye alispánja és főjegyzője ellen a belügyminiszter fegyelmet rendelt el, mert Ferencz József halálánál a részvétnyilatkozatot, Károly király trónralépésénél a hódoló feliratot vármegyei határozat ellenére nem küldte el. Tisza ebben politikai üldözést lát.

Ugron kijelenti, a fegyelmet elrendelnie kellett, mert nem végrehajtott törvényhatósági határozat példátlan nagyfoku hanyagság, tiszteletlenség. A vizsgálatot sürgősen, pártatlanul folytatja és szükség esetén a hanyag tisztviselőket megbünteti.

Tisza nagy zajban a választ nem veszi tudomásul. Szavaznak. Elnök jelenti, a többség a választ nem vette tudomásul, tehát a belügyminiszter választát a legközelebbi napirendre tűzik. Óriási zaj. Balról kiáltások. Elnök folyton csenget. Nagy zajban felfüggeszti az ülést. Szünet után kisorsolták a Hegedüs Loránd ügyében ítélező zsürit, mely kimondotta, hogy nincs összeférhetetlenség. Az ülés ezzel véget ért.

Szünet közben Wekerle Tiszához ment és állítólag kijelentette: most akartunk veletek a választójogi kompromisszumról tárgyalni, ezek után lehetetlenség.

A munkapárt kommunikét adott ki, melyben kijelenti, hogy nem akarja

a kormányt megbuktatni, de nem türetheti képviselők terrorizálását.

HIREK.

— Személyi hir. Dr. Tolnay Lajos, Csikvármegye főispánja f. hó 27-én rövid tartózkodásra városunkba érkezett. Ez alkalommal is a gyergyói igen nehéz közállapotok szanálása érdekében fáradozott és kiterjesztette figyelmét mindarra, ami hivatta van ezen segíteni.

— Háborus emlékmű városunkban. Megemlékeztünk már, hogy a város felszabadításának október 12-iki ünnepségén főesperesünk közökhajra indítványozta, hogy a nagy idők emlékére, valamint a főlzabadító vezérek tiszteletére monumentális emlékművet kell létesítenünk. Az indítvány nem maradt hatás nélkül. Báró Lütgendorf Kázmér tábornok hadtestparancsnok a városunk iránt mindenkor megnyilvánuló meleg érdeklődésének ismételt tanujelét adta. Szíves előzékenységgel mérnök szakértővel elkészíttette a Both vára hegyre vezető serpentin-utnak tervét és kijelöltette a helyet, ahol a szobormű rendelkezéséhez hiven érvényesülni fog. A tábornok ígéretet tett, hogy a szobormű tervét is elkészítteti hivatásos művésszel. Városunk díszpolgárának ezen péld. mutató eljárása közönségünket felvillanyozta ugyanynyira, hogy Blénesy István városi számvevő kezdeményezésére megindított rögtönzött gyűjtés már 2000 koronán felüli összeget hozott a létesítendő szobormű költségeire. Ezen közérdekű ügyre közelebről visszatérünk.

— A Szociális Missziótársulat gyergyószentmiklósi fiókja hivatalos óráit hetenként minden szerda, péntek és vasárnap a Bocsa-czy-épület (Fogarassy-utca 11. sz. a.) hivatalos helyiségében tartja. Mindenki ügyes-bajos dolgaival oda fordulhat és ott jó tanácsal, utbaigazítással, esetleg azonnali segéllyel azonnal készségesen ellátják a jószívű nők. A mai nehéz időkben az egyszerű ember a rendeletek tömegében sehogy sem tud eligazodni, a hivatalokban a rendkívüli elfoglaltságuk mellett a hivatalnokok igen gyakran nem érnek rá a tanácsadásokra és esetleg legjobb akaratuk mellett sem foglalkozhatnak magánügyekkel és így a missziótársaság értékes szolgálatot tesz a közönségnek, midőn az ügykörébe tartozó segítség mellett az igazát kereső embert utbaigazítja. Betegség, nyomoruság, tanácstalanság, gyermekek elhelyezése, szolgálatkeresés s minden hasonló esetben forduljunk tehát bizalommal oda, ahol mindenkit szívesen meghallgatnak és mindenkin segítenek, ha csak lehet.

— Jótékony hangverseny. A Szociális Misszió gyergyószentmiklósi fiókja november 24-én a Szilágyi-féle vendéglő helyiségében saját pénztára javára nagyszabású hangversenyt rendez, melyen a lakosság és itt állomásozó katonaság legjobb erői fognak résztvenni. A gazdag műsor igen élvezetes estét ígér.

— 50 fíu hadiárva nyerhet ingyenes elhelyezést a nagyszabású árvaházban. A pályázati kéréseket f. év november 5-ig be kell nyújtani. A feltételek rendőrkapitányunknál megtekinthetők.

— Borvizforrás városunk határában. Élő tanuk igazolhatják, hogy a Magasbükki pataka völgyében egy kitűnő borvizforrás volt, amelyet azonban évtizedekkel megelőzőleg az árvíz betemetett. Ezen forrás feltárása iránt Lütgendorf 6excellenciája megtette a kezdeményező lépéseket. Közügyeink iránt táplált szimpatiajának, hogy mentől több jele maradjon fenn, ónagyméltósága világhírű geológus-mérnökkel elkészíttette a borvizforrás feltárásához szükséges tervet, melyet átadott Orel polgármesternek.

— Rézvilincsek kicserélése. A kereskedelmi és iparkamara felhívja az érdekelt lakatosmestereket, hogy a vaskilincsekkel kicserélendő rézvilincsek átszerelési munkáira hirdetett pályázat október hó 31-én lejár. Az ajánlatok a kamarához terjesztendők be. Tájékoztatás nyerhető a kamara hivatalától.

Laptulajdonos és kiadó:

Sándory Mihály Gyergyószentmiklós.